

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/140465,Zaskakujace-wyniki-ekshumacji-przeprowadzonej-na-Westerplatte-przez-Muzeum-II-Wo.html>
21.05.2024, 19:17

Zaskakujące wyniki ekshumacji przeprowadzonej na Westerplatte przez Muzeum II Wojny Światowej

We wczesnych godzinach rannych Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku 16 marca br. przystąpiło do ekshumacji szczątków pochowanych na Cmentarzu Obrońców Westerplatte. Prace zostały wykonane na podstawie decyzji wydanych przez: Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego, Wojewodę Pomorskiego, Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej oraz zgody rodziny mjr. Henryka Sucharskiego.

W trakcie ekshumacji obecni byli: dyrektor Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku dr Karol Nawrocki, naczelnik Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku prokurator IPN Tomasz Jankowski, Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków mgr inż. arch. Igor Strzok, dr hab. Andrzej Ossowski z Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego, a także przedstawiciele Pomorskiego Oddziału Okręgowego PCK oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gdańsku. Pracami ekshumacyjnymi kierował Filip Kuczma – kierownik Działu Archeologicznego Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

Ekshumacja szczątków mjr. Henryka Sucharskiego

Prace ekshumacyjne rozpoczęto o godz. 6:10. Spod umieszczonego centralnie krzyża mjr. Henryka Sucharskiego usunięto metalową płytę nagrobną, pod którą znajdowała się wykonana z betonu nisza grobowa o wewnętrznych wymiarach 64 x 38 cm i głębokości 35 cm. Bezpośrednio pod płytą znajdowała się warstwa ziemi pokrywająca ustawioną niżej trumienkę wykonaną z blachy, mającą w rzucie kształt prostokąta o wymiarach 57,5 x 27,5 cm. W przekroju trumienka była trapezowata, zwężająca się ku dołowi, przy dnie mająca szerokość 23,5 cm, a jej wysokość wynosiła 26,5 cm. Trumienka została podjęta z niszy i w całości (bez otwierania) przełożona do przygotowanej trumienki drewnianej, która została opieczutowana i przewieziona do kościoła św. Brygidy w Gdańsku.

Ekshumacja szczątków znajdujących się pod krzyżem nagrobnym kpr. Andrzeja Kowalczyka

O godz. 6.38 rozpoczęto prace przy nagrobku kaprała Andrzeja Kowalczyka, usuwając znajdujący się w tym miejscu kamienny krzyż. Po jego przeniesieniu ujawniono obrys prostokątnej betonowej niszy o wymiarach wewnętrznych 118 x 84 cm, w której widoczny był zarys zbutwiałej drewnianej trumienki oraz pozostałości szarf pogrzebowych i wieców. W zachodniej szczęści niszy odsłonięto metalową tabliczkę z wygrawerowanym napisem:

Ś. + P.

KAPRAL ANDRZEJ KOWALCZYK

URODZONY - 27.11.1914 - KIETLIN

POLEGŁ - 1.09.1939 WESTERPLATTE

Po wykonaniu dokumentacji przystąpiono do oczyszczania pozostałości trumienki, która miała kształt prostokąta o wymiarach 90 x 40 cm. Opisywana trumienka była niemal

całkowicie spróchniała. Po zdjęciu warstwy próchnicy wewnątrz zarysu trumienki odsłonięto biały worek z tworzywa sztucznego o wymiarach 70 x 30 cm w którym znajdowały się szczątki ludzkie. W trakcie oględzin wydobytych szczątków mających należeć do kaprała Andrzeja Kowalczyka, ujawniano przy nim typowe wyposażenie wojskowe żołnierza niemieckiego, w tym fragmenty skórzanego pasa z klamrą i ładownicami (sygnowane nazwą producenta i datą wytworzenia - 1937), menażkę, pozostałości dwóch skórzanych trzewików wzoru niemieckiego, fragment skórzanej podpinki niemieckiego hełmu (z sygnaturą) oraz metalowy guzik i sprzączkę, a także ułamek grzebienia z tworzywa sztucznego. W związku z uzasadnionymi wątpliwościami co do tożsamości ekshumowanego żołnierza podjęto decyzję o przeprowadzeniu specjalistycznych badań celem identyfikacji genetycznej. Zostaną one wykonane w Zakładzie Genetyki Sądowej Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie. Odnalezione przy szczątkach zabytki opracują badacze z Działu Archeologicznego Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

W dniu przeprowadzenia ekshumacji, o godz. 12:00 w Muzeum II Wojny Światowej, zwołana została pilna konferencja prasowa, w trakcie której podzielono się z opinia publiczną o wynikach przeprowadzonych prac ekshumacyjnych. W konferencji wzięli udział: dyrektor Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku dr Karol Nawrocki, który opowiedział o przebiegu oraz wynikach przeprowadzonych prac ekshumacyjnych, oraz Wojciech Samól - kustosz w Dziale Naukowo-Edukacyjnym MIIWŚ zajmujący się od wielu lat problematyką Westerplatte, który przybliżył założenia prowadzonych prac oraz historię mjr. Henryka Sucharskiego i kpr. Andrzeja Kowalczyka.

*Jak powiedział dyrektor MIIWŚ dr Karol Nawrocki: **Widzimy, jak wiele tajemnic jest jeszcze wokół Westerplatte, w jak wielu mitach funkcjonujemy do dnia dzisiejszego. Dziś jest kolejny dzień, w którym przekonujemy się, że misja archeologiczna na Westerplatte ma ogromne znaczenie, bo nie tylko odnajdujemy tam polskich bohaterów z Westerplatte z roku 1939, ale także niemieckich żołnierzy w grobach polskich bohaterów - co pokazuje pewne historyczne kuriozum występujące na półwyspie Westerplatte przez dziesiątki lat. Kuriozum, które jest systematyzowane w chwili obecnej z powagą państwowej instytucji kultury.***

Prace ekshumacyjne, demontaż obecnego cmentarza, a także badania archeologiczne wpisują się w działania przedinwestycyjne realizowane w ramach budowy nowego Cmentarza Wojskowego Żołnierza Wojska Polskiego na Westerplatte. Elementy wchodzące w skład aktualnego cmentarza zostaną zdemontowane oraz zdeponowane w magazynach

Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, a także częściowo na terenie bazy archeologicznej na Westerplatte. Szczególną troską objęty zostanie historyczny krzyż, który będzie oczyszczony i poddany konserwacji, a następnie na czas trwania inwestycji tymczasowo umiejscowiony w rejonie pobliskiego ciągu pieszego zmierzającego w stronę Pomnika Obrońców Wybrzeża. Realizacja Cmentarza jest jednym z podstawowych działań I etapu inwestycji – budowy plenerowego Muzeum Westerplatte i Wojny 1939, stanowiącego Oddział Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

Major Henryk Sucharski (1898-1946)

Komendant załogi Westerplatte

Urodzony 12 listopada 1898 r. w Gręboszowie, jako czwarte dziecko w wielodzietnej, niezamożnej rodzinie Stanisława i Agnieszki z domu Bojko. Rozpoczął wczesnie edukację zakończył w lutym 1917 r. kiedy został powołany do pełnienia służby wojskowej w armii austriackiej. Jesienią 1917 r., równoległe z odbywaną służbą wojskową, zdał tzw. maturę wojenną, dzięki której mógł rozpocząć kurs dla oficerów rezerwy. Już w 1918 r. został wysłany na front włoski, gdzie po paru miesiącach zachorował na malarię. Po powrocie do odradzającej się Rzeczypospolitej został niezwłocznie powołany do wojska i wysłany na front czeski. Szybko awansował i przeniesiono go na front litewsko-białoruski. Do jesieni 1921 r. otrzymywał kolejne nominacje, w tym na podoficera. Jego szczególną odwagę i zasługi nagrodzono m.in. Krzyżem Virtuti Militari V klasy. W 1922 r. został przyjęty do zawodowej służby i rozpoczął cykl specjalistycznych szkoleń w ramach kursów wojskowych. Po ich zakończeniu w 1928 r. otrzymał awans na kapitana i trafił w poczet Kadry Oficerów Piechoty. W 1930 r. kpt. Sucharskiego przeniesiono do 35. Pułku Piechoty. W 1936 r. został absolwentem 12. kursu dla oficerów wywiadu – w ramach tzw. II Oddziału, kończąc równoległe kolejne kursy udoskonalające w Rembertowie. Na wiosnę 1938 r. awansowany do stopnia majora. Z początkiem grudnia objął stanowisko komendanta Wojskowej Składnicy Tranzytowej (WST) na Westerplatte. Od marca 1939 r. wraz z zajęciem przez Niemców Kłajpedy, zintensyfikował prace nad podniesieniem walorów obronnych oraz wzmocnieniem stanu liczebnego załogi WST. Prace, którymi zarządzał, w znacznym stopniu przyczyniły się do utrzymania Westerplatte przez 7 dni obrony tej placówki we wrześniu 1939 r. Jako komendant udał się osobiście do Niemców celem omówienia warunków kapitulacji polskiej placówki. W dowód uznania dla niezłomnego ducha walki załogi Westerplatte, majorowi pozwolono odejść do niewoli z szablą przy boku, lecz broń tę odebrano mu zaraz po dotarciu do obozu.

Całą wojnę przebywał w aż sześciu obozach jenieckich, będąc stosunkowo często relokowany. W marcu 1945 r. podczas ewakuacji uległ wypadkowi. Po oswobodzeniu już w lipcu 1945 r. przedostał się do dowództwa 2 Korpusu Polskiego we Włoszech. W styczniu 1946 r. mianowany dowódcą 6 Batalionu Strzelców Karpackich. 19 sierpnia tego samego roku trafił do szpitala wojskowego w Neapolu, gdzie zmarł 30 sierpnia 1946 r. Pochowany 1 września 1946 r. na Polskim Cmentarzu Wojskowym w Casamassima we Włoszech.

W sierpniu 1971 r. szczątki majora Henryka Sucharskiego zostały ekshumowane i przewiezione do Polski, a 1 września 1971 r. trumnę udekorowaną Krzyżem Komandorskim Orderu Wojennego Virtuti Militari złożono w centralnej części Cmentarza Obrońców Westerplatte.

Kapral Andrzej Kowalczyk (1914-1939)

Urodzony 27 listopada 1914 r. w Kietlinie, gm. Radomsko, woj. łódzkie. Syn Antoniego i Wiktorii z domu Barankiewicz. Służbę wojskową odbywał w 85 Pułku Piechoty w Nowej Wilejce. Od 13 sierpnia 1939 r. na Westerplatte. Rozkazami Dowódcy Warty WST na dzień 1 września wpisany jako dowódca pogotowia. Wraz z rozpoczęciem działań wojennych 1 września 1939 r. brał udział we wzmocnieniu placówki „Prom”. Poległ pierwszego dnia walk. W 1945 r. został pośmiertnie odznaczony Krzyżem Orderu Virtuti Militari V klasy. Do momentu przeprowadzenia ekshumacji w dniu 16 marca 2021 r. przez Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku uważano, że jego szczątki zostały odnalezione w trakcie prac ziemnych prowadzonych na półwyspie Westerplatte w 1963 r., kilkadziesiąt metrów od Wartowni nr 1. Rzekomo rozpoznany na podstawie polskiego wyposażenia oraz harmonijki przez żyjących Westerplatczyków. Odnalezione szczątki zostały pochowane na Cmentarzu Centralnym Srebrzysko w Gdańsku. 1 września 1992 r. domniemane szczątki kaprała Andrzeja Kowalczyka przeniesiono i uroczyście pochowano na Cmentarzu Obrońców Westerplatte. W trakcie oględzin wydobytych szczątków, prowadzonych w trakcie prac ekshumacyjnych przez Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, stwierdzono, że złożone szczątki mające należeć do kaprała Andrzeja Kowalczyka posiadały typowe wyposażenie wojskowe żołnierza niemieckiego. W związku z uzasadnionymi wątpliwościami co do tożsamości ekshumowanego żołnierza podjęto decyzję o przeprowadzeniu specjalistycznych badań celem identyfikacji genetycznej, a także o rozpoczęciu badań poszukiwawczych polskiego Obrońcy Westerplatte.

Źródło: [„Niespodziewane wyniki ekshumacji przeprowadzonej na Westerplatte przez Muzeum II Wojny Światowej”](#).

Fot. Muzeum II Wojny Światowej